

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1VObd0/2/2021
Identifikačné číslo spisu: 8118201304
Dátum vydania rozhodnutia: 29.09.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Andrea Moravčíková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:8118201304.4

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veľkom senáte obchodnoprávneho kolégia zloženom z predsedníčky veľkého senátu JUDr. Kataríny Pramukovej a členiek senátu JUDr. Andrey Moravčíkovej, PhD., JUDr. Aleny Priellovej, JUDr. Beáty Miničovej, JUDr. Ivany Nemčekovej, JUDr. Lenky Praženkovej a JUDr. Gabriely Mederovej, v spore žalobcu Slovenská konsolidačná, a. s., so sídlom Cintorínska 21, 814 99 Bratislava, IČO: 35 776 005, proti žalovanej JUDr. T. D., so sídlom H., zastúpená JUDr. Vladimír Vólčko, advokát, so sídlom Mlynská 27, Košice, o vylúčenie veci zo súpisu majetku, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 5Cbi/2/2018, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 7. novembra 2019, č. k. 2CoKR/3/2019-145, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Prešove zo dňa 7. novembra 2019, č. k. 2CoKR/3/2019-145 v časti, ktorou potvrdil výrok súdu prvej inštancie, ktorým súd nepriznal stranám sporu náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie a v časti, v ktorej odvolací súd sporovým stranám nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania, a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom č. k. 5Cbi/2/2018-83, zo dňa 22. marca 2019, v prvom výroku žalobu zamietol. Druhým výrokom stranám sporu nárok na náhradu trov konania nepriznal.

2. V odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie uviedol, že žalobca sa podanou žalobou domáhal, aby súd určil, že pohľadávky v konkurze vedenom na Okresom súde Prešov pod sp. zn. 3OdK/55/2017, úpadcu K. K., nar. XX. F. XXXX, bytom F., zaradené do zoznamu pohľadávok proti podstate pod č. 2, č. 3 a č. 11 nie sú pohľadávkami proti podstate podľa zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v platnom znení (ďalej len „ZKR“).

3. V uvedenom konkurze bola žalovaná ustanovená za správcu, pričom žalobca pričítal žalovanej neúčelné, nehospodárne a nedôvodne vynaložené náklady spojené s konkurzom. Podľa žalobného petitu sa žalobca domáhal „určenia, že pohľadávky v konkurze zaradené do zoznamu pohľadávok proti

podstate pod číslom 2, č. 3 a č. 11 nie sú pohľadávkami proti podstate“. Súd prvej inštancie uzavrel, že ide o náklady konkurzu, a teda pohľadávky proti podstate, z uvedeného dôvodu preto žalobu v celom rozsahu zamietol ako nedôvodnú. Pokiaľ žalobca žalovanej pričítal nehospodárne a neodôvodnene vynaložené náklady, ide o osobitnú zodpovednosť správcu, a týmto skutkovým okolnostiam mal aj zodpovedať žalobný petit.

4. Ohľadom trov konania súd prvej inštancie rozhodol podľa ust. § 256 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“), § 262 ods. 1, 2 CSP a ust. § 257 CSP. Uviedol, že v danej právnej veci bol síce žalobca v konaní neúspešný, súd však skúmal existenciu dôvodov hodných osobitného zreteľa podľa ustanovenia § 257 CSP, ktorý predstavuje odchýlku zo zásady zodpovednosti za výsledok aj zo zásady zodpovednosti za zavinenie, podľa ktorého súd výnimočne nemusí priznať náhradu trov konania. Súd v tomto prípade mal za to, že sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa. Nakoľko žalovaná má sama právnické vzdelanie, v danom prípade zastúpenie v pozícii advokáta profesionálne za odplatu poskytujúceho právne služby takýto súdom akceptovateľný účel zastúpenia logicky absentuje. Pokiaľ naň žalovaná vynaložila prostriedky, napriek zjavnej možnosti sama sa obhajovať, nie je podľa súdu prvej inštancie dôvodné považovať ich za účelne vynaložené v súvislosti s vedením sporu a zaťažovať ich náhradou procesnú protistranu. Na základe uvedeného súd prvej inštancie nárok na náhradu trov konania stranám sporu nepriznal.

5. Voči rozhodnutiu súdu prvej inštancie podali odvolanie obe sporové strany, žalobca voči výroku o zamietnutí žaloby a žalovaná voči výroku o nepriznaní nároku na náhradu trov konania. O odvolaní oboch sporových strán rozhodol Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom č. k. 2CoKR/3/2019-145 zo dňa 7. novembra 2019 tak, že v prvom výroku potvrdil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie. Druhým výrokom rozhodol, že sporovým stranám nepriznáva nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

6. Odvolací súd uviedol, že podľa žaloby, podanej proti fyzickej osobe JUDr. T. D., sa žalobca domáhal určenia, že pohľadávky zaradené do zoznamu pohľadávok proti podstate pod č. 2, 3, 11 nie sú pohľadávkami proti podstate. Žaloba bola podaná v čase, keď žalovaná ako správca dlžníka oznámila oznámením zo dňa 6. februára 2018 ukončenie konkurzu na majetok dlžníka z dôvodu, že po speňažení majetku zapísaného do súpisu majetku všeobecnej podstaty zistila, že tento nepostačuje ani na pokrytie nákladov konkurzu. Konštatoval, že podľa skutkového zdôvodnenia podanej žaloby žalobcovi išlo o vyriešenie otázky uspokojovania nárokov na odmenu a náhrady nákladov správcu v konaniach o oddĺžení konkurzom.

7. Ďalej uviedol, že v konaní nejde o typicky incidenčnú žalobu súvisiacu s konaním o oddĺžení konkurzom. Žalobca podanou žalobou reagoval na zoznam pohľadávok proti podstate, pričom netvrdil, že by proti správkyni uplatnil námietky proti obsahu zoznamu pohľadávok. Odvolací súd mal za to, že predmetné konanie je tak typicky sporovým konaním, na ktoré sa majú aplikovať príslušné ustanovenia CSP, kde sa neuplatňuje zásada vyhľadávacia, ktorej sa domáhal žalobca aj v odvolaní. Išlo o typickú určovaciu žalobu, na ktorej niet podľa názoru odvolacieho súdu naliehavého právneho záujmu v zmysle ust. § 137 písm. b/ CSP. Žalobca v zásade nemal naliehavý právny záujem na určení, či tu právo je alebo nie je, ak už k porušeniu práva došlo. Ochrana už porušeného práva môže dosiahnuť žalobou na plnenie. Žalobný návrh mal zodpovedať tvrdeniam založeným na námietkach proti nehospodárnemu a neodôvodnenému vynaloženiu nákladov správcou. Ak žalobca takto v konaní nepostupoval, je zrejmé, že už z tohto dôvodu nebolo možné jeho žalobnému návrhu vyhovieť. V ostatnom sa pri zdôvodňovaní zamietnutia podanej žaloby odvolací súd stotožnil s dôvodmi uvedenými súdom prvej inštancie v napadnutom rozhodnutí.

8. Ohľadom trov konania uviedol, že je zrejmé, že z hľadiska procesného výsledku v konaní bola žalovaná úspešnou. Pri aplikácii ust. § 255 ods. 1 CSP sporovej strane úspešnej v konaní patrí aj nárok na náhradu trov konania. Odvolací súd bol názoru, že aj správca konkurznej podstaty sa môže v konaniach týkajúcich sa jeho nárokov dať zastupovať advokátom. Obrana žalobcu založená len na tom, že žalovaná sa nemala dať zastúpiť advokátom, pretože toto zastúpenie nie je spojené s účelným

uplatňovaním, či bránením práva, je nedôvodná. V konaní nie je ani žaloba uplatnená proti úpadcovi, či dlžníkovi K. K., ale predmetom tohto konania je žaloba proti JUDr. T. D. tak, ako ju označil žalobca v podanej žalobe. Tento žalobca vyčítal nehospodárne uplatňovanie nárokov súvisiacich s konaním o oddĺžení konkurzom, najmä so zaradením pohľadávok proti podstate. Podľa odvolacieho súdu nebolo teda vylúčené, aby sa takto označená žalovaná strana dala zastúpiť aj advokátom, a teda by podľa procesného výsledku konania mala mať žalovaná nárok na náhradu trov konania s odkazom na aplikáciu ust. § 255 ods. 1 CSP.

9. Ďalej uviedol, že pri aplikácii ust. § 257 CSP je dôvodný aj záver o nepriznaní náhrady trov konania úspešnému účastníkovi konania. V prejednávanej veci sa určovacou žalobou rozporovalo zaradenie nákladov samotného správcu, nie nárokov súvisiacich s majetkom dlžníka, a teda uspokojenia nárokov na náhradu nákladov, či na odmenu samotného správcu. Táto povaha súdneho konania a okolností, ktoré s tým súviseli, sú podľa názoru odvolacieho súdu také, ktoré umožňujú uplatnenie moderačného práva súdu pre záver o nepriznaní náhrady trov konania žalovanej, ktorá v konaní pred súdom prvej inštancie z hľadiska procesného výsledku mala úspech. Charakter tohto konania, najmä to, čo bolo jeho predmetom, dáva priestor súdu, aby moderačné právo ako výnimku zo všeobecného procesného princípu zodpovednosti za výsledok sporového konania uplatnil. Podľa odvolacieho súdu sa javí nespravodlivým, aby veriteľ, ktorý uplatnil v konkurznom konaní nárok, v tomto konaní, v ktorom sa domáhal ochrany svojich práv, aj keď neúspešne, bol zaviazaný ešte nahradiť správcovi všeobecnej podstaty dlžníka náklady súvisiace s uspokojovaním nárokov na náhrade nákladov správcu pojatých do zoznamu pohľadávok proti podstate. Preto odvolací súd aj výrok rozhodnutia súdu prvej inštancie o nepriznaní nároku na náhradu trov konania potvrdil.

10. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd tak, že v odvolacom konaní žiadna zo sporových strán so svojím odvolaním úspešná nebola. Žalobca nebol úspešný so svojím odvolaním proti výroku rozhodnutia súdu prvej inštancie o nevyhovení žalobe a žalovaná strana nebola úspešná so svojím odvolaním vo vzťahu k uplatňovaným nárokom na náhradu trov konania. Pri aplikácii ust. § 396 ods. 1 CSP v spojení s ust. § 255 ods. 1 CSP odvolací súd dospel k záveru, že sporovým stranám nárok na náhradu trov konania nepriznal.

11. Voči rozhodnutiu odvolacieho súdu podala včas dovolanie žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“). Dovolanie podala proti výroku odvolacieho súdu o náhrade trov odvolacieho konania a v časti výroku potvrdzujúcemu výrok súdu prvej inštancie, ktorým jej nepriznal náhradu trov konania pred súdom prvej inštancie. Prípustnosť dovolania odôvodnila ust. § 420 písm. f/ CSP, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a zároveň aj ust. § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

12. Dovolateľka uviedla, že súdy oboch inštancií zdôvodnili svoje rozhodnutia o nepriznaní náhrady trov úspešnej žalovanej aplikáciou ust. § 257 CSP, avšak na odlišnom právnom základe. Tvrdí, že odôvodnenie aplikácie ust. § 257 CSP, prezentované odvolacím súdom v danej veci je arbitrárne, ničím nepodložené a nepreskúmateľné. Podľa dovolateľky z neho vyplýva, že žalovaná má znášať náklady, ktoré by mal znášať žalobca ako neúspešná strana sporu len preto, že podal nesprávnu žalobu, pričom odvolací súd v odôvodnení rozsudku jasne konštatoval, že žalobca skutočne nemal naliehavý právny záujem na podanej určovacej žalobe. Uviedla, že neexistuje právny ani iný dôvod na to, aby skutočnosť, že žalobca nesprávne vymedzil petit, a teda nesprávne žaloval, bola na ujmu žalovanej, ktorá sa účinne bránila. Uvedené podľa dovolateľky nemožno vyhodnotiť ako dôvod hodný osobitného zreteľa na nepriznanie náhrady trov konania podľa ust. § 257 CSP.

13. Dovolateľka poukázala na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) sp. zn. I. ÚS 168/2018 zo dňa 10. októbra 2018, podľa ktorého: „Ustanovenie § 257 nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie (v zmysle svojvôle), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti

hodné osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri stanovení povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihliadnuť. Ustanovenie § 257 CSP preto nie je možné vykladať tak, že je naň možné prihliadnuť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania. Strane, ktorá mala vo veci úspech, nemožno nepriznať náhradu trov podľa výnimočného ustanovenia len na základe všeobecného záveru hodnotiaceho dopad rozhodnutia o určitom druhu nárokov.“ Ďalej poukázala na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 153/2018 zo dňa 18. júla 2018, podľa ktorého: „Ak súd má v úmysle použiť moderačné právo, alebo ak ho niektorá zo strán navrhne, musí súd umožniť protistrane, aby sa k tomu vyjadrila (k zámeru aj dôkazom). Nie je možné, aby súd dospel k vnútornému presvedčeniu, že je potrebné aplikovať ust. § 257 CSP a strane, ktorá by inak trovy získala, to neoznámil a táto by sa to dozvedela až z rozhodnutia. Súd v prípade použitia ustanovenia § 257 CSP je povinný „vytvoriť procesný priestor“ umožňujúci stranám sporu vyjadriť svoje stanovisko k prípadnej aplikácii tohto ustanovenia.“

14. Ďalej namietala, že súd prvej inštancie neaplikoval ust. § 138 CSP a tým na strane žalovanej spôsobil vznik trov, ktoré by možno neboli vznikli, ak by predtým žalobcu upozornil, že po predbežnom právnom posúdení sa mu podaná žaloba javí ako zjavne nedôvodná.

15. Dovolateľka prípustnosť dovolania podľa ust. § 421 ods. 1 písm. c/ CSP videla v otázke adekvátnosti aplikácie ust. § 257 CSP, ktorý vzhľadom na obsah pojmu „dôvody hodné osobitného zreteľa“ možno vykladať len s prihliadnutím k okolnostiam konkrétneho prípadu, a teda je predpoklad, že ho aj dovolací súd aplikuje rôzne.

16. Záverom uviedla, že oba sudy nižšej inštancie v odôvodneniach svojich rozhodnutí ohľadom nepriznania náhrady trov konania žalovanej, jasne a výstižne neidentifikovali žiaden taký dôvod, ktorý by bolo možné subsumovať pod ustanovenie § 257 CSP. Odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu v časti bodov 19 a 20, týkajúcich sa otázky dôvodnosti aplikácie ust. § 257 CSP považuje za nepresvedčivé a nejasné. Časť odôvodnenia, ktorá sa týka nepriznania náhrady trov súdneho konania, pripadajúcich na konanie pred súdom prvej inštancie, ako aj na odvolacie konanie, trpí takou vadou, ktorá znemožnila žalovanej uskutočniť jej patriace práva, resp. sudy oboch inštancií jej bezdôvodne náhradu trov, ktoré jej v tomto konaní vznikli, odmietli priznať. Zároveň podľa dovolateľky oba sudy nižšej inštancie nesprávne skutkovo i právne posúdili „dôvodnosť“ aplikácie ust. § 257 CSP a nepriznania náhrady trov v konaní samotnom úspešnej žalovanej.

17. Navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „NS SR“) ako súd dovolací, zmenil výrok rozsudku súdu prvej inštancie a výrok rozsudku odvolacieho súdu o náhrade trov súdneho konania tak, že žalovanej priznáva nárok na náhradu trov súdneho konania v rozsahu 100% a žalovanej prizná náhradu trov odvolacieho a dovolacieho konania v rozsahu 100%.

18. Žalobca sa k dovolaniu žalovanej písomne nevyjadril.

19. Senát obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 5 O, rozhodujúci ako súd dovolací (podľa § 35 CSP), dospel pri predbežnom prejednaní dovolania voči výrokom o náhrade trov konania a pri posúdení otázky možného prieskumu vady zmätočnosti podľa ust. § 420 CSP k odlišnému právnomu záveru, než vyslovil najvyšší súd v uzneseniach sp. zn. 1Obdo/3/2019 zo dňa 28. januára 2020, sp. zn. 3Obdo/81/2019 zo dňa 27. novembra 2019, sp. zn. 2ObdoV/6/2019 zo dňa 25. apríla 2019, sp. zn. 5Obdo/13/2019 zo dňa 13. augusta 2019, sp. zn. 3Obdo/6/2020 zo dňa 25. februára 2020, pričom tiež rovnako postupovali aj senáty občianskoprávneho kolégia v rozhodnutiach sp. zn. 6Cdo/160/2017 (publikovaný v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky ako R 73/2018), sp. zn. 9Cdo/129/2020 zo dňa 29. júla 2020, sp. zn. 8Cdo/201/2020 zo dňa 23. septembra 2020, 5Cdo/114/2020 zo dňa 15. decembra 2020, ktoré zhodne uznesenie o náhrade trov konania hodnotili ako také, ktoré nepredstavuje rozhodnutie odvolacieho súdu vo veci samej, ale (iba) ako rozhodnutie procesné, vo vzťahu ku ktorému nie je dovolanie prípustné. Odlišné právne závery, ku ktorým sa prikláňal aj senát 5 O, sú formulované v rozhodnutiach sp. zn. 4Cdo/155/2020 zo dňa 21. januára 2021 a sp. zn. 4Cdo/70/2020 zo dňa 26. augusta 2020.

20. Závery o neprípustnosti dovolania proti rozhodnutiu o náhrade trov konania (majúc za to, že sa nejedná o rozhodnutie vo veci samej a ani rozhodnutie, ktorým sa konanie končí) možno nájsť aj v predchádzajúcej rozhodovacej činnosti ústavného súdu, napr. sp. zn. I. ÚS 204/2017 zo dňa 19. apríla 2017, I. ÚS 334/2017 zo dňa 14. júna 2017, I. ÚS 456/2017 zo dňa 1. augusta 2017, I. ÚS 573/2017 zo dňa 20. septembra 2017, II. ÚS 420/2017 zo dňa 29. júna 2017. Naopak, nález ústavného súdu zo dňa 2. apríla 2020 sp. zn. I. ÚS 387/2019-60, zaujal stanovisko odlišné.

21. Trojčlenný senát najvyššieho súdu uznesením zo dňa 25. marca 2021, sp. zn. 5Obdo/60/2020, predložil vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu z dôvodu existencie rozdielnej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, keďže v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu po prijatí nálezu sp. zn. I. ÚS 387/2019 nastala v posudzovaní otázky možného prieskumu vady zmätočnosti v rozhodnutiach o náhrade trov konania zmena a v rozhodnutiach sp. zn. 2Cdo/89/2020 zo dňa 30. júla 2020 (rozhodnutie priamo nadväzujúce na nález a viazané ním vysloveným právnym názorom), sp. zn. 4Cdo/155/2020 zo dňa 21. januára 2021 a v rozhodnutí sp. zn. 4/Cdo/70/2020 zo dňa 26. augusta 2020 konajúce senáty najvyššieho súdu k prieskumu vady zmätočnosti pristúpili a dovolaním napadnuté uznesenia odvolacích súdov na základe jej existencie zrušili a vec vrátili na ďalšie konanie.

22. Senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu 5 O sa stotožnil so závermi formulovanými nálezom ústavného súdu zo dňa 2. apríla 2020, sp. zn. I. ÚS 387/2019-60 (preskúmajúc rozhodnutie najvyššieho súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 5Cdo/146/2018), že pri rozhodovaní o dovolaní vo veci náhrady trov konania je potrebné aplikovať ust. § 420 písm. f/ CSP, pokiaľ ide o prípustnosť dovolania, ústavne súladným spôsobom. Tu vychádzal z už skoršie vydaného uznesenia ústavného súdu, sp. zn. I. ÚS 275/2018, zo dňa 15. augusta 2018, v ktorom sa ústavný súd zaoberal problematikou prípustnosti opravných prostriedkov (§ 420 CSP) podľa Civilného sporového poriadku, a ktorý obsahuje záver, že: „Podľa § 357 písm. m/ CSP jedným z uznesení, proti ktorým je prípustné odvolanie a ktoré sú tak v danej nimi riešenej otázke s konečnou platnosťou preskúmateľné v rámci odvolacieho konania, je aj uznesenie, ktorým prvostupňový súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou, takže rozhodnutie odvolacieho súdu o tomto odvolaní je v otázke nároku na náhradu trov konania rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie v tejto otázke nároku končí, pozn.), a teda ho možno v zmysle už uvedeného považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.“

23. Predkladajúci senát 5 O najvyššieho súdu tak dospel k záveru, že za rozhodnutie, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí pre účely posudzovania väd zmätočnosti v zmysle ust. § 420 CSP, možno považovať rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol o odvolaní proti výroku o náhrade trov konania, keďže uznesenie o náhrade trov konania je rozhodnutím o otázke, ktorej vyriešenie sa týmto uznesením končí.

24. Akceptujúc prípustnosť dovolania z dôvodov zmätočnosti predkladajúci senát 5 O vo svojom postupujúcom rozhodnutí ďalej formuloval závery smerujúce k dôvodnosti podaného dovolania, ktorých posúdenie už je úlohou veľkého senátu. Poukázal na znenie ust. § 257 CSP a uviedol, že každé rozhodnutie súdu, ktorým sa úspešnej sporovej strane neprizná náhradu trov konania, musí byť zo svojej podstaty výnimočným rozhodnutím, prijatým na základe riadneho zváženia všetkých relevantných okolností konkrétneho prípadu a na základe prísne reštriktívneho výkladu ust. § 257 CSP a v ňom obsiahnutej formulácie „dôvody hodné osobitného zreteľa“, čo z predložených rozhodnutí nemožno abstrahovať a javia sa ako nepreskúmateľné a arbitrárne. Poukázal aj na to, že súd prvej inštancie rozhodoval o trovách konania s oporou v ust. § 256 ods. 1 CSP (ustanovenie upravujúce postup v prípade zastavenia konania), a odvolací súd toto nekorigoval.

25. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu (podľa ustanovenia § 48 CSP) si pred rozhodnutím vo veci podľa ust. § 48 ods. 4 CSP na základe žiadosti z 22. apríla 2021 vyžiadaval stanovisko ministerky spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerka“ v príslušnom

gramatickom tvare), generálneho prokurátora, predsedníčky občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, a právnických fakúlt Univerzity Komenského v Bratislave, Trnavskej univerzity v Trnave, Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, keďže ide o vec, o ktorej rozhoduje obchodnoprávne kolégium najvyššieho súdu a zároveň aj občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu.

26. Ministerka vo vyjadrení zo dňa 12. mája 2021 uviedla, že NS SR už uznesením sp. zn. 3Obdo/17/2014 zo dňa 27. septembra 2017 pripustil dovolanie voči rozhodnutiu krajského súdu ako odvolacieho súdu vo veci náhrady trov konania, a preto sa domnieva, že nemožno hovoriť o konštantnosti rozhodovania uvedených senátov NS SR v predmetnej veci. Poukázal na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 257/2018 zo dňa 15. augusta 2018, a to v súvislosti s uznesením sp. zn. 3Obdo/17/2017, v ktorom ústavný súd vyslovil jednoznačný názor, že rozhodnutie odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov konania je „rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie v tejto otázke končí, pozn.), a teda ho možno v zmysle už uvedeného považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí“. Tento názor bol podporený aj nálezom ústavného súdu zo dňa 2. apríla 2020, sp. zn. I. ÚS 387/2019-60. Na záver uviedla, že ohľadom prípustnosti a dôvodnosti dovolania voči rozhodnutiu o náhrade trov konania z dôvodu väd zmätočnosti podľa ust. § 420 CSP, zastáva názor, že je potrebné rozhodovať ústavne súladným spôsobom.

27. Generálna prokuratúra Slovenskej republiky vo vyjadrení zo dňa 18. mája 2021 uviedla, že má pripomienky k formulácii k právnej vety, ktorú navrhuje preformulovať do znenia: „Rozhodnutie odvolacieho súdu 1/ vo výroku, ktorým odvolací súd potvrdzuje alebo mení výrok súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania, 2/ ako aj vo výroku, ktorým odvolací súd rozhoduje o nároku na náhradu trov odvolacieho (prípade dovolacieho) konania, je „rozhodnutím, ktorým sa konanie končí“ na účely aplikácie § 420 CSP, teda na účely posúdenia podmienky prípustnosti dovolania“. Konštatuje, že je potrebné prijať záver, že (vo veci nároku na náhradu trov konania) dovolanie podľa ust. § 420 CSP je pri výskyte vady zmätočnosti prípustné.

28. Predsedníčka občianskoprávneho kolégia NS SR uviedla, že v prevažnej väčšine rozhodnutí je právny názor ústavného súdu v predmetnej súvislosti rešpektovaný a senáty občianskoprávneho kolégia dovolania proti rozhodnutiu o náhrade trov konania odvolávajúce sa na existenciu vady podľa ust. § 420 CSP, preskúmajú (napr. uznesenia sp. zn. 2Cdo/89/2020, 4Cdo/70/2020), pričom sa stotožňujú s touto rozhodovacou praxou.

29. Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave vo vyjadrení zo dňa 12. mája 2021 uviedla, že riešením by malo zostať využitie interpretačnej metódy s potrebou príkazu ústavne konformnej interpretácie jednoduchého práva (priorita ústavne konformnej interpretácie zákona), ktorá musí byť základnou interpretačnou metódou v systéme právneho štátu, čomu zodpovedá aj interpretácia predkladajúceho senátu 5 O v danom rozhodnutí.

30. Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave vo vyjadrení zo dňa 11. mája 2021 poukázala na závery ústavného súdu, že „rozhodnutie, ktorým sa konanie končí“ je aj také rozhodnutie, ktorým sa končí konanie o určitej akcesorickej právnej otázke, vrátane nároku na náhradu trov konania, ide síce o rozširujúci výklad, ale zároveň je tento aj v súlade s účelom dovolania. Vylúčenie preskúmania tejto dôležitej otázky aj podľa ust. § 420 CSP by mohlo znamenať vznik nejednotnej a nepredvídateľnej praxe na úrovni nižších súdov.

31. Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici vo vyjadrení zo dňa 14. mája 2021 uviedla, že boli splnené podmienky na predloženie veci na konanie a rozhodnutie veľkému senátu, pretože judikatúra dovolacích senátov obchodnoprávneho kolégia je rozdielna. Ďalej uviedla, že ide o zmenu judikatúry v dôsledku zmeny v rozhodovacej činnosti ústavného súdu, pričom obsahovo nejde o rozpor v judikatúre, ktorá patrí na vyriešenie veľkému senátu, pretože zmena v judikatúre sleduje rozhodovaciu činnosť ústavného súdu. K názorovému rozporu a k rozdielnej judikatúre by došlo vtedy,

ak by postupujúci senát odmietol akceptovať právny názor ústavného súdu a zotrval by na pôvodnom právnom názore, čím by bol v rozpore s novšou (zmenenou) judikatúrou dovolacích senátov, ktoré sledujú rozhodovaciu líniu ústavného súdu.

32. Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach sa vo svojom vyjadrení zo dňa 1. júna 2021 stotožnila so záverom dovolacieho senátu 5 O, že v konkrétnom prípade pre aplikáciu ust. § 257 CSP chýba základná premisa, a to v čom má spočívať existencia dôvodov hodných osobitného zreteľa a absentujú základné predpoklady preskúmateľnosti takejto úvahy. Tiež súhlasila so záverom o povahe uznesenia o náhrade trov konania ako rozhodnutia, ktorým sa konanie končí.

K povinnosti trojčlenného senátu najvyššieho súdu postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu, ak existuje rozdielna rozhodovacia prax dovolacieho súdu

33. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia konštatuje, že v nadväznosti na závery vyslovené v uzneseniach veľkého senátu občianskoprávneho kolégia z 28. apríla 2020, sp. zn. 1VCdo/3/2019 a 1VCdo/4/2019, sa otázkou výkladu ust. § 48 CSP zaoberal už v uznesení z 25. februára 2021, sp. zn. 1VOBdo/1/2020, v ktorom dospel k záveru, že „trojčlenný senát najvyššieho súdu má povinnosť postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu príslušného kolégia najvyššieho súdu postupom podľa ustanovenia § 48 ods. 1 CSP nielen v situácii, ak sa chce odkloniť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, ale aj v situácii, kedy pri rozhodovaní o určitej otázke existuje rozdielna rozhodovacia prax najvyššieho súdu. Úlohou veľkého senátu najvyššieho súdu je - nielen rozhodovať v prípade odklonu od skoršej (ustálenej) rozhodovacej praxe najvyššieho súdu - ale predovšetkým zjednocovanie judikatúry samotného najvyššieho súdu.“ Na predmetnom právnom názore zotrval aj veľký senát obchodnoprávneho kolégia vo veci 1VOBdo/2/2020 zo dňa 27. apríla 2021, a v aktuálne prejednávanej veci veľký senát v podrobnostiach odkazuje na ich závery.

34. Postúpenie veci veľkému senátu nepredstavuje pre trojčlenný senát najvyššieho súdu možnosť, ale za splnenia zákonných podmienok predstavuje obligatórny postup. Ak trojčlenný senát najvyššieho súdu vo veci rozhodne sám a v rozhodnutí vyjadří právny názor odlišný od právneho názoru vyjadreného v skoršom rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, prípadne veľkého senátu a nepredloží vec na rozhodnutie veľkému senátu, poruší trojčlenný senát najvyššieho súdu ústavný príkaz, v zmysle ktorého nikto nemôže byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (v podrobnostiach vid' aj nález ústavného súdu z 11. októbra 2018, sp. zn. II. ÚS 332/2018).

35. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia tak pripomína právne závery uvedené v rozhodnutí veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. 1VOBdo/2/2020, zo dňa 27. apríla 2021, s ktorými sa stotožňuje:

I. V prípade existencie rozdielnej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorá nebola zjednotená do 30. júna 2016 postupom podľa ustanovenia § 8 ods. 3 v spojení s § 22 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch zverejnením rozhodnutia zásadného významu alebo zjednocujúceho stanoviska v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, je trojčlenný dovolací senát najvyššieho súdu rozhodujúci o danej (v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu rozdielne posudzovanej) právnej otázke povinný podľa ustanovenia § 48 ods. 1 Civilného sporového poriadku postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu príslušného kolégia najvyššieho súdu.

II. Povinnosť postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu najvyššieho súdu podľa ustanovenia § 48 ods. 1 Civilného sporového poriadku má trojčlenný senát dovolacieho súdu aj v situácii, ak o právnej otázke, ktorá má byť predmetom dovolacieho prieskumu, už rozhodol ústavný súd, a to aj vtedy, ak je vec prejednávajúci dovolací senát podľa ustanovenia § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o ústavnom súde viazaný právne záväzným názorom vysloveným v kasačnom náleze ústavného súdu.

36. Vzhľadom na uvedené veľký senát obchodnoprávneho kolégia konštatuje, že pri rozdielnej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu je aj s poukazom na normatívnu záväznosť rozhodnutí veľkého senátu (§ 48 ods. 3 prvá veta CSP) oprávnený a zároveň povinný o dovolaní rozhodnúť veľký senát

obchodnoprávneho kolégia (a nie trojčlenný dovolací senát najvyššieho súdu).

K posudzovaniu prípustnosti dovolania

37. Vo vzťahu k otázke, týkajúcej sa rozdielneho prístupu jednotlivých dovolacích obchodnoprávných ako aj občianskoprávných senátov najvyššieho súdu pri nazeraní na prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 420 CSP pri dovolaniach proti rozhodnutiam odvolacích súdov o nároku na náhradu trov konania, veľký senát obchodnoprávneho kolégia uvádza, že sa stotožňuje s právnym názorom, ktorý uviedol predkladajúci senát 5 O vo svojom uznesení zo dňa 25. marca 2021, sp. zn. 5Obdo/60/2020. Predkladajúci senát 5 O dospel k záveru, že prípustnosť dovolania podľa ust. § 420 CSP, z dôvodu väd zmätočnosti je pri dovolaniach proti rozhodnutiam odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov konania daná, pretože v danom prípade ide o konanie, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí.

38. Zákon upravuje prípustnosť dovolania v § 419, § 420 a § 421 ods. 1 CSP.

39. Podľa ustanovenia § 419 CSP, proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

40. Podľa ustanovenia § 420 CSP, dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak

a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,

b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,

c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,

d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo, alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,

e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo

f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

41. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu poukazuje na nález ústavného súdu z 9. júna 2020, sp. zn. I. ÚS 51/2020 a v jeho uznesení zo 4. februára 2021, sp. zn. III. ÚS 76/2021. K tomu uvádza, že prípustnosť dovolania upravuje zákon, ako to vyplýva aj zo znenia ustanovenia § 419 CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak to zákon pripúšťa. Následné posúdenie, či je dovolanie v konkrétnom prípade prípustné, patrí do výlučnej právomoci odvolacieho súdu (k tomu viď aj I. ÚS 438/2017 a III. ÚS 474/2017).

42. Za zmätočnosťnú vadu v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP označila dovolateľka nepreskúmateľnosť rozsudku odvolacieho súdu vo výroku o náhrade trov konania. Nepreskúmateľnosť rozhodnutia pre nedostatok jeho riadneho odôvodnenia je takým nesprávnym procesným postupom, ktorý je spôsobilý znemožniť sporovej strane, aby uplatňovala svoje procesné práva v takej miere, že to má za následok porušenie práva na spravodlivý proces.

43. Trojčlenný senát najvyššieho súdu mal povinnosť postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu príslušného kolégia najvyššieho súdu postupom podľa ustanovenia § 48 ods. 1 CSP nielen v situácii, ak sa chce odkloniť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, ale aj v situácii, kedy pri rozhodovaní o určitej otázke existuje rozdielna rozhodovacia prax najvyššieho súdu. Úlohou veľkého senátu najvyššieho súdu je - nielen rozhodovať v prípade odklonu od skoršej (ustálenej) rozhodovacej praxe najvyššieho súdu - ale predovšetkým zjednocovanie judikatúry samotného najvyššieho súdu (Uznesenie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia NS SR z 25. februára 2021, sp. zn. 1VObdo/1/2020).

44. Doposiaľ konštantne rozhodovali senáty obchodnoprávneho kolégia vo veciach dovolaní voči výrokom o náhrade trov konania tak, že tieto ako neprípustné s poukazom na R 73/2018 odmietali (napr.

uznesenia NS SR sp. zn. 1Obdo/3/2019 zo dňa 28. januára 2020, sp. zn. 3Obdo/81/2019 zo dňa 27. novembra 2019, sp. zn. 2ObodV/6/2019 zo dňa 25. apríla 2019, sp. zn. 5Obdo/13/2019 zo dňa 13. augusta 2019, sp. zn. 3Obdo/6/2020 zo dňa 25. februára 2020).

45. Rovnako postupovali aj senáty občianskoprávneho kolégia, ktoré zhodne uznesenie o náhrade trov konania hodnotili ako také, ktoré nepredstavuje rozhodnutie odvolacieho súdu vo veci samej, ale (iba) rozhodnutie procesné. Vo svojich rozhodnutiach obvykle konštatujú, že: „Nejde ani o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, nakoľko pod takýmto pojmom treba rozumieť také rozhodnutie odvolacieho súdu, v dôsledku ktorého sa skončí samotné konanie o veci (vymedzenej v sporovom konaní žalobou) bez toho, aby došlo k jej vecnému prejednaniu na odvolacom súde (napr. uznesenie odvolacieho súdu o odmietnutí odvolania proti rozsudku súdu prvej inštancie; uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bol zrušený rozsudok súdu prvej inštancie a konanie zastavené; uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bolo potvrdené uznesenie súdu prvej inštancie o zastavení konania alebo odmietnutí podania atď.). K tomu pozri tiež uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. februára 2018, sp. zn. 6Cdo/160/2017 (prijatý ako judikát R 73/2018). Prípustnosť dovolania je tak v danom prípade podľa § 420 CSP vylúčená, nakoľko sa nejedná o rozhodnutie vo veci samej a ani také, ktorým sa konanie končí.“ (viď uznesenia NS SR sp. zn. 9Cdo/129/2020 zo dňa 29. júla 2020, sp. zn. 8Cdo/201/2020 zo dňa 23. septembra 2020, 5Cdo/114/2020 zo dňa 15. decembra 2020)

46. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) nálezom z 2. apríla 2020, sp. zn. I. ÚS 387/2019-60, rozhodol, že Najvyšší súd Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 5Cdo/146/2018 porušil základné právo žalobcu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „ústava“) a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Uznesenie najvyššieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení ústavný súd uviedol, že po preskúmaní napadnutého uznesenia najvyššieho súdu dospel k záveru, že najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní neaplikoval § 420 písm. f/ CSP, pokiaľ ide o prípustnosť dovolania ústavne súladným spôsobom.

47. Ústavný súd sa problematikou prípustnosti opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku zaoberal už v uznesení sp. zn. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), v ktorom vyslovil, že: „Ustanovenie § 420 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) zakotvuje prípustnosť dovolania v alternatíve buď proti rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, t. j. proti rozhodnutiu majúcejmu hmotnoprávny charakter, alebo proti rozhodnutiu, ktoré síce nemá charakter rozhodnutia o materii konania, t. j. nejde síce o rozhodnutie vo veci samej, ale ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd o danej otázke rozhodovanie končí inak ako meritórnym (hmotnoprávnym) rozhodnutím vo veci samej. Aj rozhodnutie vo veci samej (t. j. meritórne rozhodnutie) je svojou podstatou a svojimi dôsledkami rozhodnutím, ktorým sa konanie o predmete sporu končí, avšak pre účely posudzovania prípustnosti dovolania podľa § 420 CSP takéto rozhodnutie nemožno zaradiť do skupiny rozhodnutí, „ktorým sa konanie končí“, pretože pre tento účel je už zaradené do skupiny rozhodnutí „vo veci samej“. Za rozhodnutie, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí, teda možno považovať rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol o odvolaní inak ako jeho vecným prejednaním (t. j. rozhodnutie o odmietnutí odvolania alebo o zastavení odvolacieho konania), rozhodnutie odvolacieho súdu o zastavení konania z dôvodu späťvzatia žaloby po rozhodnutí prvostupňového súdu a pred rozhodnutím odvolacieho súdu (§ 370 CSP) a uznesenie, ktorým odvolací súd potvrdil alebo zmenil prvostupňové uznesenie o otázke, ktorej vyriešenie sa týmto uznesením končí, pričom spravidla pôjde o uznesenia odvolacieho súdu, ktorými rozhodol o odvolaní proti uzneseniam podľa § 357 CSP, ktoré síce možno v dovolacom konaní preskúmať z dôvodov zmätočnosti uvedených v § 420 CSP, avšak z dôvodov zásadnej právnej významnosti sú v zmysle § 421 ods. 2 CSP z prieskumu dovolacím súdom vylúčené. Podľa § 357 písm. m/ CSP jedným z uznesení, proti ktorým je prípustné odvolanie a ktoré sú tak v danej nimi riešenej otázke s konečnou platnosťou preskúmateľné v rámci odvolacieho konania, je aj uznesenie, ktorým prvostupňový súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou, takže rozhodnutie odvolacieho súdu o tomto odvolaní je v otázke nároku na náhradu trov konania rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie v tejto otázke nároku končí, pozn.), a teda ho

možno v zmysle už uvedeného považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.“

48. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou civilného sporového konania, a ako také spadá pod čl. 46 ods. 1 ústavy, prostredníctvom ktorého sa zaručuje každému základné právo na súdnu ochranu. Všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo strany sporu na súdnu ochranu. Či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy), určuje zákonná úprava náhrady trov konania obsiahnutá v Občianskom súdnom poriadku účinnom do 30. júna 2016 (§ 142 a nasl.), resp. v Civilnom sporovom poriadku účinnom od 1. júla 2016 (§ 255 a nasl.). Procesné predpisy, ktoré upravujú náhradu trov konania, preto treba vykladať v súlade s takto vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu. Trovy vynaložené účastníkom konania (sporovou stranou) v spore musia byť v príčinnej súvislosti s jeho procesným postojom k predmetu konania. Ich vynaložením sa musí sledovať procesné presadzovanie uplatneného nároku alebo procesná ochrana proti takému tvrdenému nároku. Účelnosť sa v zásade dá stotožniť s nevyhnutnosťou alebo právnou možnosťou vynaloženia trov spojených s ústavne zaručeným právom na právnu pomoc v zmysle čl. 47 ods. 2 ústavy a trovy právneho zastúpenia sa vo všeobecnosti za účelne vynaložené trovy považujú. Trovy potrebné na účelné vynaloženie alebo ochranu práva sa však nemôžu posudzovať ako celok, a to aj keď má účastník (sporová strana) nárok na náhradu trov konania, pretože mal vo veci plný úspech, každý úkon alebo každé platenie trov treba posudzovať samostatne; to platí aj pre trovy právnej služby (m. m. II. ÚS 78/03 zo dňa 9. septembra 2004, III. ÚS 481/2015 6. októbra 2015, IV. ÚS 83/2018 zo dňa 1. februára 2018).

49. S poukazom na vyššie uvedený judikatórny vývoj ako v rozhodnutiach ústavného súdu, tak následne v rozhodnutiach najvyššieho súdu, veľký senát najvyššieho súdu dospel k právnenému záveru, že rozhodnutím, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí pre účely posudzovania väd zmätočnosti v zmysle ust. § 420 CSP, je aj rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol o odvolaní proti výroku o náhrade trov konania.

K dôvodom možného prieskumu uznesenia o náhrade trov konania podľa ust. § 420 CSP

50. Veľký senát najvyššieho súdu, konštatuje, že vo veci prejednávanej prichádza v dovolacom konaní do úvahy len zrušenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu v dovolaní napadnutej časti týkajúcej sa náhrady trov konania, a to práve z dôvodu existencie procesnej vady konania v zmysle ust. § 420 písm. f/ CSP, keďže boli naplnené znaky zmätočnosti rozhodnutia.

51. Každé rozhodnutie súdu, ktorým úspešnej sporovej strane neprizná náhradu trov konania, musí byť zo svojej podstaty výnimočným rozhodnutím, prijatým na základe riadneho zváženia všetkých relevantných okolností konkrétneho prípadu a na základe prísne reštriktívneho výkladu ust. § 257 CSP a v ňom obsiahnutej formulácie „dôvody hodné osobitného zreteľa“. Uvedená právna úprava priamo vychádza z predchádzajúcej právnej úpravy zakotvenej v ust. § 150 OSP. Ustanovenie § 257 CSP predstavuje odchýlku

zo zásady zodpovednosti za výsledok (§ 255 CSP), aj zo zásady zodpovednosti za zavinenie (§ 256 ods. 1 CSP). Súd podľa neho nemusí zaviazat' neúspešnú stranu sporu nahradit' trovy konania úspešnej strane, resp. nemusí zaviazat' stranu, ktorá spôsobila vznik trov svojim zavinením, aby tieto trovy nahradila protistrane. Dôvody hodné osobitného zreteľa ani výnimočné okolnosti zákon neuvádza ani exemplifikatívne. Výklad týchto podmienok ponecháva na súdnej praxi. To však neznamená, že tým vytvára priestor na celkom voľnú úvahu súdu. V zmysle dnes už ustálenej judikatúry (pozri k tomu napr. uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2MCdo/17/2009 zo dňa 28. januára 2010, sp. zn. 5Cdo/67/2010 zo dňa 9. júna 2010, či sp. zn. 3MCdo/46/2012 zo dňa 9. januára 2014) ustanovenie § 257 CSP nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie (v zmysle svojvôle), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri stanovení povinnosti nahradit' trovy

konania výnimočne prihliadnuť.

52. Ustanovenie § 257 CSP preto nie je možné vykladať tak, že je naň možné prihliadnuť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania. Strane, ktorá mala vo veci úspech, nemožno nepriznať náhradu trov podľa výnimočného ustanovenia len na základe všeobecného záveru hodnotiaceho dopad rozhodnutia o určitom druhu nárokov na neúspešnú stranu. Nejde o automatické pravidlo, ktoré by sa uplatňovalo vo vzťahu k určitému typu konania (k tomu napr. nálezy Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 292/07, či sp. zn. I. ÚS 303/12), ale ide o prvok individualizácie, nie ľubovôle zo strany súdu (pozri nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 727/2000). Hranice sudcovskej úvahy sú dané účelom právnej úpravy náhrady trov konania, ktorá jej nepriznanie úspešnému účastníkovi pripúšťa len ako výnimku zo všeobecného procesného princípu zodpovednosti za výsledok sporového konania (§ 255 ods. 1 CSP).

53. V napadnutom rozhodnutí v časti výroku o náhrade trov konania v odôvodnení záveru o nepriznaní náhrady v konaní úspešnej žalovanej odvolací súd korigoval názor prejavovaný súdom prvej inštancie, týkajúci sa možnosti správcu konkurznej podstaty byť v konaní zastupovaný advokátom, a tento názor vyhodnotil odvolací súd ako nesprávny s oporou v konštantnej judikatúre najvyššieho a ústavného súdu, konštatujúc, že aj správca konkurznej podstaty sa môže v konaniach týkajúcich sa jeho nárokov dať zastupovať advokátom. Poukázal zároveň na to, že v prebiehajúcim konaní nie je žaloba uplatnená priamo proti úpadcovi K. K., ale predmetom konania je žaloba proti JUDr. T. D. ako fyzickej osobe. Podstata žaloby spočíva v tom, že žalobca tejto osobe ako bývalej správkyni konkurznej podstaty úpadcu vyčíta nehospodárne uplatňovanie nárokov súvisiacich s konaním o oddlžení konkurzom, nie je však žalobou smerujúcou k záveru o zodpovednosti správcu pri výkone jeho funkcie, ale žalobca požaduje určenie, že pohľadávky v konkurze úpadcu, zaradené do zoznamu pohľadávok proti podstate pod určitými číslami, nie sú pohľadávkami proti podstate.

54. Odvolací súd v tomto kontexte uzavrel, že pri aplikácii ustanovenia § 257 CSP je dôvodný záver o nepriznaní náhrady trov konania úspešnému účastníkovi konania, pričom zdôraznil, že „vo veci nejde o iné nároky ako nároky bývalého správcu všeobecnej podstaty dlžníka“ a „určovacou žalobou sa práve rozporovalo zaradenie nákladov samotného správcu, nie nárokov súvisiacich s majetkom dlžníka“. Z uvedeného uzatvára, že „táto povaha súdneho konania a okolnosti, ktoré s tým súviseli sú podľa názoru odvolacieho súdu také, ktoré umožňujú uplatnenie moderačného práva“.

55. Podľa odvolacieho súdu teda ide o žalobu proti osobe bývalého správcu, ktoré konanie malo súvisieť s majetkom dlžníka nepriamo, a táto povaha súdneho konania umožňuje uplatnenie moderačného práva súdu pre záver o nepriznaní náhrady trov konania žalovanej, hoci v konaní úspešnej. Bez ďalšieho vysvetlenia, v čom má spočívať takýto osobitný zreteľ. Tento svoj záver uzatvára konštatovaním „javí sa totiž nespravodlivým, aby veriteľ, ktorý uplatnil v konkurznom konaní nárok, v tomto konaní, v ktorom sa domáhal ochrany svojich práv, aj keď neúspešne, bol zaviazaný ešte nahradiť správcovi všeobecnej podstaty dlžníka náklady súvisiace s uspokojovaním nárokov na náhradu nákladov správcu pojatých do zoznamu pohľadávok proti podstate“. Na základe uvedených konštatovaní následne náhradu trov konania v konaní úspešnej žalovanej nepriznal.

56. Z citovaného odôvodnenia však vôbec nie je jasné, v čom má spočívať základná premisa podstatná pre aplikáciu paragrafu 257 CSP, a to existencia dôvodov hodných osobitného zreteľa, absentujú základné predpoklady preskúmateľnosti takejto úvahy. Nie je zjavné, či majú dôvody hodné osobitného zreteľa spočívať v tom, že ide o nezvyčajnú žalobu, alebo tkvejú tieto dôvody v postavení žalovanej, ktorá bola pôvodne správcom vo vzťahu k dlžníkovi, ktorého veriteľom je žalobca v tomto konaní, prípadne v čom má spočívať nespravodlivosť javiaca sa odvolaciemu súdu a majúca taký závažný charakter, aby úspešná strana konania bola napokon povinná znášať svoje trovy sama, bez uspokojenia sa na neúspešnej strane konania v typicky kontradiktórnom procese. Úvaha odvolacieho súdu je tak vo vzťahu k aplikácii ustanovenia § 257 CSP, a vôbec vo vzťahu k odôvodneniu toho, kto a v akej výške má znášať trovy konania, nepreskúmateľná a zmätočná.

57. Navyše, výrazný prvok nepreskúmateľnosti a nejasnosti úvahy odvolacieho súdu vyplýva aj z toho,

že potvrdil rozhodnutie o náhrade trov konania, pričom súd prvej inštancie rozhodoval o trovách konania s oporou v ust. § 256 ods. 1 CSP (bližšie však neosvetliac, prečo v súvislosti s aplikáciou ust. § 257 CSP ako základ pre rozhodnutie vzal ustanovenie upravujúce postup v prípade zastavenia konania, keď ide o rozhodnutie žalobu zamietajúce), a odvolací súd toto nekorigoval, úvahu potvrdil len s korekciou právnej úvahy vo vzťahu k použitiu § 257 CSP, znovu však nepreskúmateľným spôsobom (tu už správne odvolávajúc sa na ust. § 255 ods. 1 CSP vo vzťahu k trovám konania pri meritórnom rozhodovaní).

58. Na základe uvedeného dospel veľký senát najvyššieho súdu k záveru, že v konaní došlo k tzv. vade zmätočnosti (§ 420 písm. f/ CSP), nakoľko súdy nižšej inštancie nesprávnym procesným postupom znemožnili sporovej strane, aby uskutočnila jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Zistenie takejto vady v procesnom postupe súdov, ktorý predchádzal vydaniu dovolaním napadnutého rozhodnutia, zakladá nielen prípustnosť dovolania, ale aj jeho dôvodnosť.

K prípustnosti dovolania podľa ust. § 421 ods. 1 CSP

59. Dovolateľka vyvodzovala prípustnosť dovolania aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Podľa ust. § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

60. Pri posudzovaní prípustnosti dovolania podľa ust. § 421 ods. 1 CSP veľký senát najvyššieho súdu uvádza, že prípustnosť dovolania pri zásadnom právnom význame (§ 421 CSP) je koncipovaná aj negatívne. V zmysle ustanovenia § 421 ods. 2 CSP nie je dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a/ až n/ CSP. Zároveň nie je dovolanie prípustné podľa ust. § 421 ods. 1 CSP ani v prípadoch obsiahnutých v ustanovení § 422 ods. 1 CSP.

61. V danom prípade je však dovolací prieskum a priori vylúčený úpravou v ustanovení § 421 ods. 2 CSP, podľa ktorého dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a/ až n/. Ustanovenie § 357 písm. m/ CSP stanovuje, že odvolanie je prípustné proti uzneseniu súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania. Prípustnosť dovolania žalovanej podľa ust. § 421 ods. 1 písm. c/ CSP v rozhodovanej veci nie je daná (tieto závery boli ako správne a ústavne konformné už opakovane vyslovené aj v tomto rozhodnutí citovaných rozhodnutiach ústavného súdu).

62. Vzhľadom na to, že dovolateľka dôvodne namietala vadu zmätočnosti, veľký senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu rozhodujúci ako dovolací súd (§ 35 CSP) napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil v predmetnej časti (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 450 CSP).

63. Odvolací súd je v ďalšom konaní viazaný právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v tomto uznesení (§ 455 CSP).

64. Právny názor vyjadrený veľkým senátom obchodnoprávneho kolégia v tomto uznesení uvedený v bode 67. odôvodnenia je pre senáty najvyššieho súdu záväzný (§ 48 ods. 3 prvá veta CSP).

65. V novom rozhodnutí rozhodne odvolací súd znova aj o trovách pôvodného konania (prvoinštančného aj odvolacieho konania), ako aj o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

66. Toto rozhodnutie prijal veľký senát obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 7 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.